

Please note! This is a self-archived version of the original article.

Huom! Tämä on rinnakkaistalenne.

To cite this Article / Käytä viittauksessa alkuperäistä lähdettä:

Salonen, S. (2022) Miten moraali ja etiikka liittyvät take away : pakkausten lajitteluun? TAMK-blogi, 15.12.2022.

URL: <https://blogs.tuni.fi/tamkblogi/hanketoiminta/miten-moraali-ja-etiikka-liittyvat-take-away-pakkausten-lajitteluun/>

Miten moraalit ja etiikka liittyvät take away -pakkausten lajitteluun?

15.12.2022 — Arja Hautala

Vaikka jätteen lajittelu on hyvin konkreettista toimintaa, on sen takana aina ihmisen arvot ja moraalikäsitteet, jotka vaikuttavat heidän toimintaansa myös jätteen lajittelussa. Jätteen lajittelun onnistuminen riippuu siis siitä, millaisia käytännön mahdollisuuksia lajittelulle on annettu, mutta myös siitä, miten ihmiset suhtautuvat jätteen lajitteluun.

Etiikka on tutkimusala, joka tutkii moraalit ja siihen liittyviä kysymyksiä kuten eettisen toiminnan periaatteita sekä arvojen ja eettisten väittämien luonnetta. Länsimaista etiikkaa puolestaan kutsutaan nimellä moraalifilosofia tai filosofinen etiikka. Sopisiko lajitteluun motiivoinnin pohjaksi normatiivinen etiikka, joka määrittää eettisiä normeja? (Pietarinen & Poutanen 2005, 12–19.)

Miten sitten voidaan vaikuttaa ihmisten lajittelukäyttäytymiseen? **R. M. Hare** oli moraalifilosofi, joka edusti preskriptivististä näkökulmaa. Preskriptivismi lähtee siitä, että moraalit tarkoitus on ohjata ihmisten toimintaa. Voidaanko jätteen lajittelun edistämisessä vedota myös ihmisten moraalit sekä arvoihin, jotta motiivatio lajitteluun kasvaisi? Haren mukaan moraaliväite sisältää kehotuksen toimia tietyllä tavalla. Tällaiset moraalit ratkaisut tehdään joidenkin omaksuttujen periaatteiden ja ajatustottumusten mukaisesti. Ne ovat yksinkertaisia ja kasvatuksen aikaansaamia. (Pietarinen & Poutanen 2005, 74–88.) Tätä RUOKO-hankkeessa edistetään, muun muassa kehittämällä ja tutkimalla ratkaisuja, jotka helpottavat ja motiivoivat ihmisiä oikeanlaiseen jätteen lajitteluun. Näitä voivat olla mm. take away -pakkauksiin lisättävä informaatio pakkauksen materiaalista sekä lajitteluohjeet.

Jätteiden lajittelun edistämistä voitaisiin lähestyä normatiivisen relativismin hengessä. Normatiivisessa relativismissa toiminta tulee hyväksyä silloin kun se noudattaa sen yhteisön perustavia normeja, joissa toiminta tapahtuu. RUOKO-hankkeessa toivomme edistettävän juuri tätä näkökulmaa jätteiden lajitteluun.

Konvensionalisti **Gilbert Harman** puolestaan tuo esille sosiaalisiin tapoihin perustuvia moraaliväitteitä, jotka siirtyvät uusille sukupolville ja joiden toteutumista yhteisö valvoo. Konventionaalisessa relativismissa moraaliväitteen pätevyyden perustan muodostavat väitteen esittäjän yhteisössä vallitsevat moraalista toimintaa koskevat perinteiset tai sovinnaiset tavat tai käytänteet. (Pietarinen & Poutanen 2005, 106–112.) Jätteiden lajittelussa tulisikin pyrkiä edistämään tällaisia yhteisiä moraalisia käytänteitä.

Alasdair McIntyre puolestaan tuo esille, että moraalifilosofian tehtävänä on tuoda esille millaisia luonteenominaisuuksia ja kykyjä moraalilla toimijalla tulee olla, jotta hän osaisi menetellä eettisesti hyvin tai oikein. Nämä ominaisuudet ovat hänen mielestään hyveitä. Opastuksella ja informaatiolla näyttäisi siis olevan merkittävä rooli tällaisten hyveiden tai hyvän käyttäytymisen edistämiseksi. Moraaliteorian perustaksi pitäisi ottaa ajatus, että ihmisellä on telos (päämäärä) ja sen mukainen funktio. (Pietarinen & Poutanen 2005, 164–173.) Tällöin palaammekin Aristoteelisen etiikan perusteisiin, jossa teko (lajittelu) on hyvä, jos se edistää ihmisen tehtävää (lajittelu) eli telosta.

Jätteiden lajittelun edistäminen tulisi tapahtua eettisen konsensualismin hengessä. Tällöin oletetaan, että ihmisten käymä moraalidiskurssi voi johtaa kaikkia koskevaan yksimielisyyteen jätteiden lajittelun normeista ja säännöistä. Tällöin yksimielisyys on moraaliväitteiden pätevyyden kriteeri. Meidän tulisikin edistää tällaista yksimielisyyttä siitä, että jätteiden lajittelu on merkityksellistä ja että kaikkien tulisi sitoutua siihen. Tällaisen avoimen ja monitahoisen keskustelun edistäminen on ollut myös RUOKO-hankkeen tavoitteena.

RUOKO-hankkeen nettisivut: <https://projects.tuni.fi/ruoko/>

Lähde: Pietarinen, J. & Poutanen, S. 2005. Etiikan teorioita. Tammer-Paino: Tampere.

Kirjoittanut: Lehtori Sami Salonen, Liiketalous ja media, TAMK

Kuva: Pexels, muokannut Ginstia Haatainen, TAMK